

PM Grändutformning, Ursviks västra delar, Dp Torget

Detta PM ska ligga till grund för beslut som avsteg från planprogrammets tankar om gatutypen "gränder", och därefter vara vägledande i projekteringsarbetet. Det sammanfattar de avväganden som gjorts inom projektet under framtagande av detaljplan Torget samt systemhandling för allmän platsmark.

Bakgrund

Den gestaltning av gränderna som eftersträvades i planprogrammet (Ursviks västra delar, Planprogram 2015-08-21) byggde delvis på förgårdsmark som skulle skapa ett socialt rum mellan fasaderna. Proportionen mellan gatubredd och hushöjd skulle ge förgårdsmark med förutsättningar för de boende att "flytta ut" på förgårdsmarken, och därmed aktivera gaturummet. Eftersom genomfartstrafiken beräknades bli marginell i förhållande till vistelse och gångtrafik fanns en tanke om så kallade shared-spacelösningar, i stället för traditionell gata med kantsten och körbana. Sammantaget skulle gränderna kunna fungera både som vistelsesrum och inbjudande stråk för gående.

Under detaljplaneskedet har det framkommit behov av att öka storleken på kvarterens bostadsgårdar. Detta har medfört att förgårdsmarken längs gränderna har utgått och husen har i flera fall blivit högre. Samtidigt har behovet av framkomlighet för biltrafik och transporter i gränderna ökat till följd av ökad kvartersstorlek, minskad korsningstäthet i området och begränsade angöringsmöjligheterna på Kvarngatan.

Diskussion om nytt förhållningssätt till gränderna har förts i Strategiska gruppen, bland annat på möte nr 5, 13 december 2017. Strategiska gruppen tar upp frågor av strategisk betydelse under framtagande av systemhandling och projektering. Gruppens medlemmar har nyckelroller i projektet, och representerar plan- och exploateringsenheten, projektenheten, trafikgruppen på tekniska enheten samt SAVAB. Samtliga medlemmar har varit delaktiga i framtagandet av detta PM.

Resonemang

Sammanfattning av resonemang från mötesserien Strategiska planering Ursvik samt efterföljande mejlkonversation inom mötesgruppen:

Med anledning av ovanstående förändringar har förutsättningarna för vistelsevärden och aktiva gaturum förändrats påtagligt för "gränderna". De mindre gator inom detaljplan Torget som skulle kunna utformas som gränder är nu Axgränd, Spannmålgatan och Stugvägen inom Dp Torget.

Situationen skiljer sig åt mellan de tre gränderna:

- **Stugvägen** har en nord-sydlig riktning till skillnad från de andra gränderna, och var i det övergripande gestaltningsprogrammet inte markerad som en gränd. Sektionen är ca 14 m mellan fasader, varav 4,5 m befintlig förgårdsmark på östra sidan. Gatan har många funktioner: bostadsentréer, trappa till bostadsgård, utfart från prh-garage etc. Den kommer att utgöra en viktig koppling för barn mellan Kymplingeskolan och Älvsdansenparken. Trafiksäkerhet utifrån ett barnperspektiv är därför mycket viktig. **Strategiska gruppen bedömer att det inte finns anledning att utreda Stugvägen för shared space.**
- **Spannmålgatan** är mycket smal, endast 10 m, varav 1 m är utkragad fasad från våning 2. Omgivande bebyggelse är hög. Den har mycket begränsade förutsättningar för vistelse och grönska, både pga de små måtten och pga en skuggig miljö. Gatan har ingen förlängning öster om Ladugårdsgatan, och har därför mindre betydelse som gångstråk. **Strategiska gruppen bedömer att det finns anledning att frågå tankarna om shared space, men att det är viktigt att värna upplevelsen av ett sammanhållet gaturum. Därför bör man om möjligt hålla fast vid att undvika kantsten med nivåskillnad. Gränsen mellan körbana och zonen närmast fasaderna kan eventuellt förtydligas med pollare.**
- **Axgränd** är 11,5 m bred i öster, men breddas upp till ca 17 m mot torget i väster. **Den större bredden och anslutningen till torget kan möjliggöra utformning med shared space. Gaturummet kommer inte att innehålla uteplatser på förgårdsmark, däremot finns möjlighet för lokaler med entréer mot gränden.**

Hierarki

Hierarki mellan gatutyper har varit en viktig tanke för Ursviks västra delar som ett medel för att skapa variation och orienterbarhet. Det förslag för gator som nu tas fram i detaljplan och systemhandling har inte en hierarkisk uppdelning i tydliga dignitetsnivåer (t ex huvudgata - lokalgata – gränd).

Det system av gränder som beskrevs i gestaltningsprogrammet är också påtagligt reducerat. Däremot visar förslaget fortfarande en stor variation mellan gaturummen, tack vare olika gatubredder, hushöjd, förgårdsmark, växtval, samt karaktär:

- Kvarngatan: bred gata med yta för flera parallella trafikslag, tvärbanan som tydlig ryggrad, en bred planteringsyta längs gatans östra sida, och lite mer påkostade materialval.
- Gamla Enköpingsvägen: enkelsidig trädrad längs en park.
- Ursviks allé: relativt bred gata med dubbelsidig allé, Rinkeby bron i fonden mot väster och bevarad naturmark i öster, och direktkontakt med Ursviks torg.

- Mönstringsvägen: dubbelsidig allé med hus på vardera sidan utan förgårdsmark.
- **Axgränd:** en fortsättning av torget med shared space, trädplantering och möblering med exempelvis cykelställ, och utan genomfartstrafik.
- **Spannmålgatan:** en smal gränd med trottoarer och mindre inslag av grönska.
- **Stugvägen:** förgårdsmark på ena sidan och trottoarer för trygg väg för barn mellan skola och park.

Orienterbarhet

Orienterbarheten bedöms i det nya förslaget bli tillfredsställande tack vare de nord-sydliga gatornas storlek och karaktär.

Vistelsevärden

Gränderna bedöms inte kunna ge goda förutsättningar vistelse, utan att det negativt påverkar gårdsmiljöer, BTA och/eller trafik.

Upplevelsen av gatumiljön ändå av stor betydelse för dem som passerar och för de boende som har sina entréer och utblickar mot gränderna. För att skapa inbjudande gaturum är det viktigt att arbeta med materialval, möblering och styrning av trafik i Axgränd, Stugvägen och Spannmålgatan.

//